

Uredništvo in uprav-
ništvo:

Ljubljana, Miklošičeva
cesta št. 6, II. nad-
stropje.

Oglasi po dogovoru.

RESNICA

Izhaja vsako soboto.

Naročnina:
za celo leto 10 K, za
pol leta 5 K, za
mesec 1 K.

Posamezna šte. 20 h.

Če hoče Bog ljudi kaznovati, višjim glave zmeša.

Rek starega Jana, prvega župana v Gorjah.

Ovaduštvo in podobne reči.

Iz zgodovine zadnjega časa.

IV.

Zarota zoper kranjsko deželno avtonomijo je združila različne faktorje, mej katerimi so igrali posebno vlogo elementi, ki so danes odločni pristaši — Kalanove stranke.

Za zadevo se je zainteresiralo tedanje poveljstvo jugozapadne fronte.

Navedimo pred vsem nekatera dejstva.

Spomladi l. 1916 se je raznesla v nemško časopisje kakor na povelje vest, da bo kranjski deželni glavar odstopil in da se uvede v deželni dvorcu komisariat.

„Slovenec“ je tedaj to vest označil kot neresnično. Poslanec Evgen Jarc je pa duhovniku, ki je izrazil bojazen, kaj bo, če deželni glavar odstopi, odgovoril: Je že vse preskrbljeno. V tistem času se je tudi prvič raznašala vest, da po odstopu dr. Šusteršiča postane deželni glavar odn. vladni komisar — vitez Pogačnik. Ta kandidatura je izhajala iz vojaških krogov in je imela oporo v — ljubljanski kazini.

To je bilo spomladi 1916. Čez poletje se je zadeva predla naprej. Tedaj je bila kranjska deželna vlada že dobro poučena o razporu v S. L. S. Poročala je centralni vladi na Dunaj mej drugim sledeče: „Del stranke drži zvesto k deželnemu glavarju, drugi del mu je pa nasproten ter zahteva razpust deželnega odbora in upostavitve

upravne komisije (t. j. vladnega komisariata v deželnem dvorcu).

Vprašanje: Odkod je deželna vlada to izvedela? Kdo ji je mogel povedati, da dr. Šusteršiču nasprotna struja v S. L. S. zahteva vladni komisariat v deželni upravi? Nikdo drugi, kot pristaši te struje sami!

Omeniti je, da je deželni glavar kmalu po izbruhu laške vojske stopil v najodločnejše protivje zoper kranjsko deželno vlado, to pa zaradi nemškonskonalnega vladnega kurza in pa radi postopanja zoper kmetu pri rekvizicijah. To razmerje se ni nič zboljšalo, temuč še poslabšalo po osebni spremembi na čelu deželne vlade. Te okolnosti so se takozvani „mladini“ v S. L. S. silno veselili in jo takoj izrabili. Stopili so v nežno razmerje z vlado. Iz tega nežnega razmerja se je sodilo zgorajšnje strogo zapuno poročilo kranjske vlade na dunajsko centralno vlado.

Isto poletje je prikipel do vrhunca boj za kranjsko deželno zastavo. Nemški nacionalizem je pridobil poveljstvo jugozapadne fronte za to, da se izvrši smrtni udarec zoper našo trobojnico. Poveljstvo je predlagalo na merodajnem mestu, naj se zastava spremeni tako, da na mesto bele barve stopi rumena. Trdilo se je, da je prava deželna zastava rumeno-modro-rdeča, ne pa belo-modro-rdeča. Odločitev v tem smislu se je pričakovala v ljubljanskih krogih vsak dan. Ker pa te odločitve le ni bilo, so kranjski Nemci kar na lastno pest proglasili rumeno-

modro-rdečo kot pravo kranjsko deželno zastavo in so začeli — junija 1916 — razobešati te barve. Raz kazino je plapolala velikanska taka zastava, ozaljšana s kranjskim grbom; in ravno tako iz Tonhalle. Deželni odbor je započel najodločnejše korake in, ko je dognal, da kranjska deželna vlada simpatizuje z gibanjem zoper našo trobojnico, se je pritožil na merodajno mesto na Dunaju. Konečni izid je znan: Zmagala je naša trobojnica.

Nad vse zanimivo pa je, da ravno ob onem času, ko se je vršila najostrejša borba za slovensko trobojnico, pravi mladini S. L. S. v Ljubljani ostentativno niso razobešali naše trobojnice, temuč s prozornim namenom črno-rumeno cesarsko zastavo. Takrat jim je bolj ugajalo na izrazito črno-rumenih mestih ruvati zoper deželno avtonomijo in ugajalo bi jim, da bi bila naša trobojnica padla, ker bi potem s svežo nesramnostjo očitali kranjskemu deželnemu glavarju, da je on kriv!

Poraz glede zastave je silno razkačil vse, ki so bili pri gonji udeleženi in — organizirali so generalni naskok na kranjsko deželno avtonomijo, osobito zoper deželnega glavarja.

Važna vprašanja za kmetijstvo.

Zadnjič smo sporočili o načrtu poljedelskega ministra, ki hoče po velikem pro-

LISTEK.

Čudne zgodbe in dogodbe.

Piše Janez Obglavljen.

II. Kako se je ustanovila važna vojnogospodarska centrala.

Potrpežljivi bralec „Resnice“ je izvedel zadnjič, kako se je ponesrečil znanstveni poskus, z umetnim mlekom priti v okom velikemu pomanjkanju. Modri možje so razmotrivali ta dogodek in ga pretresali z vseh strani. Profesor dr. Slavomir Vseznal je trdil, da je mačka poginila vsled lastne krivde, ker se ni ravnala po predpisih, in je zahteval da se mu da na razpolago druga žival. A nihče ni hotel dati več mačke za poskušnjo in ljudstvo je grozilo, da se upre, ako se še enkrat poskusi rekvizicija v ta namen.

Pri zopetnem zborovanju modrih mož je prišlo v razgovor vprašanje mleka iznova, ker je ljudstvo sililo na rešitev tega perečega vprašanja. Pretresali so od vseh strani kritični položaj, pa niso našli izhoda. Nekaj koz, ki jih je bila kupila organizacija, je na neumeven način kar naenkrat prišlo ob mleko, začele so hirati in so poginile. In sicer so prišle ob mleko s tistim dnem, ko

jih je prevzela javna aprovizacija. To je bilo čudno in se ne da razlagati drugače, kakor da so kože načelne nasprotnice javne uprave in v svoji trmi raje poginejo, kakor da bi služile splošnosti v teh težkih časih, ko bi morale veljati načelo: Vsi za enega, eden za vse!

In tedaj je prišlo meščanu Gašperju Hišarju na um, da je nekoč slišal o tičjem mleku. Oglasil se je k besedi in dal zboru na znanje svojo misel.

Čočev Nacek je bil takoj proti in je zaklical: „Ne boš! Ali ne veste, koliko vas je stal poskus s tistim umetnim mlekom, ki je bilo sam strup in apotekarska coprnija? Koliko bo stala šele kaplja tičjega mleka, če se računajo stroški dobave, prevoza in režija uprave! Še knjigovodstvo se ne bo izplačalo. Sicer pa jaz pravim, da pri nas tega blaga ni dobiti. Pa ga ni in ga ni!“

Ker je bil Čočev Nacek, kakor je prijaznim bralcem „Resnice“ znano že iz prejšnjega poglavja teh čudnih zgodb in dogodeb, vodja opozicije, med tem ko je bil Gašper Hišar zanesljiv član večine, je pritegnila večina zbora predlogu častivrednega meščana Gašperja Hišarja najprej načeloma, in potem se je sklenilo, pričeti podobno razpravo o izvršitvi tega predloga.

Sklenilo se je, izposlovati izjavo strokovnjaka. V to je bil določen profesor dr. Slavomir Vseznal, ki je podal znanstveno poročilo o tičjem mleku sledeče vsebine:

Sicer stoji visoki urad za ljudsko prehrano v tem slučaju pred novim problemom in se ne more opirati na izkušnje, vendar se z znanstvenega stališča ne da oporekati možnosti, da bi predlog Gašperja Hišarja dovedel do zaželenega uspeha. Ker je treba dandanes preskusiti vse, bi bilo vsekako umestno, tudi ta, sicer še nekoliko negotovi faktor pritegniti v skrb za ogroženo prehrano ljudstva. Znanost uči, da so se tekom tisočletij sesavci razvili iz tičev. Dejstvo je, da se nahajajo živali, ki so obstale v sredi razvoja, tako da so pol tič, pol sesavec. To je profesor dr. Slavomir Vseznal še vedno točno in natančno razvijal in dokazoval, pa ker je v tem delu njegove razprave mnogo latinskih besed, ki bi bile čitateljem „Resnice“ v nadlego, ga preskočimo in navedemo le sklep, ki se glasi: Če se name-ravana akcija znanstveno pravilno započne in potom centrale smotreno izpelje, je upati na uspeh.

Ustanovila se je torej centrala za tičje mleko, ki je bila petinšestdeseta vojnogospodarska centrala, ustanovljena v teku sve-

gramu izboljšati kmetijska zemljišča. Iz obširnejših izjav kranjskega deželne odbornika dr. Lampeta pri dotičnem razmotiranju na Dunaju posnemamo sledeče:

Predvsem se mora naglasiti, da spadajo deželno kulturne zadeve v avtonomno deželno kompetenco. Od tega stališča zastopniki kronovin ne morejo odstopiti. S to zadevo se bodo morali baviti deželni zbori. Vlada se sicer sklicuje na to, da večina deželnih zborov ni delazmožna; je pa vendar nekaj deželnih zborov, ki so dokazali, da so delazmožni, in boljša pot bi bila, da bi vlada pri ostalih deželnih zbora skušala doseči delazmožnost, kakor da tudi za prihodnje čase vnaprej že računa na nezmožnost nekaterih deželnih zborov in vsled tega prikraja v kompetenci avtonomije sploh. Pod tem pridržkom samo se morejo zastopniki avstrijskih dežela baviti s stvarnimi predlogi poljedelskega ministra.

Brez dvoma se da kmetijstvo v naši državi še dvigniti na veliko višjo stopnjo, ampak predno se začne izvrševati tako veliki načrt, morajo biti dani predpogoji. Ako naj prisilimo posestnika, da po ukaznem načrtu izboljša svoja zemljišča, mu moramo dati tudi jamstvo, da bo to izboljšanje tudi v resnici doseglo pričakovani uspeh. Zato je pa treba natančno poznati zemljišče v njegovi kemični in geološki sestavi in imeti na njem gospodarsko izkušnjo. Potrebni bi bili pedološki oddelki pri kmetijskih korporacijah in deželnih kulturnih svetih, ki bi se samo bavili s proučevanjem zemlje, treba bi bilo praktičnih in deželo dobro poznavajočih kulturnih inženjerjev, mnogo izurjenih predelavcev, travniških mojstrov itd. Pa vse to bi bil le zunanji aparat, kajti izboljšanje gospodarstva je mogoče samo, ako ga ljudstvo samo hoče in natančno razume namen cele akcije. Kmetijski poduk bi se moral začeti že v ljudski šoli, koder bi morala kmetška mladina dobiti temeljito znanje o osnovnih pojmi kmetijske vede. Treba bi bilo novi rod v tem smislu vzgojiti s predavanji in na javne stroške izpeljati nekaj poizkusnih naprav, na katerih bi kmetje mogli videti, kako se melioracije vršijo, kak uspeh imajo in koliko se tudi izplačajo.

Dr. Lampe predlaga, da se naj obrne poljedelsko ministrstvo do učnega ministrstva, ki naj takoj izdela predlogo za ureditev kmetijskega poduka v ljudskih šolah in na učiteljskih.

tovne vojske od modrih mož, ki so skrbeli za prehrano, obleko in obuvalo ljudstva poleg drugih velikih nalog za človeško in državljansko življenje.

Zato se je kupila hiša, nabavilo dvajset pisalnih miz z omarami za akte, deset pisalnih strojev, nastavljen je bil ravnatelj s pisarniškimi osebami in po deželi so šli komisijonarji na delo, da rekvirirajo vse blago, ki pride oblasti do znanja. Hkrati je izšla naredba, ki je strogo zaukazala, da sme odslej vse tičje mleko priti v konsum samo potem te centrale pod visoko globo proti vsem presopkom.

Ta sklep se je natiskal z debelimi črkami na velike plohe papirja, ki so ga prilepili na hiše in skednje in tudi v gozdih na drevesa, tako da so ga mogli poleg ljudi tudi tiči čitati, saj je bila naredba splošnega značaja.

Komisionarji so šli na delo. Tačas pa se je zgodilo še nekaj jako važnega, zakaj izšle so še nove naredbe, ki so povzročile tako čudovite dogodke, da moramo to zgodbo prekiniti in o njih poročati v prihodnjem poglavju.

(Dalje prihodnjič.)

Razširjajte „Resnico“!

Glede te točke je izjavil poljedelski minister grof Silva Tarouca, da to zadevo zasleduje z največjo pozornostjo in da bo ves svoj vpliv zastavil v to, da se presnuje ljudsko šolstvo v kmetijskem smislu.

Dalje se izreče dr. Lampe zoper centralizacijo pri izboljševanju kmetijstva. V različnih deželah so tako različne gospodarske razmere, da je popolnoma nemogoče, da bi kak centralni urad na Dunaju imel pregled čez nje in v posameznih slučajih tudi pravo zadel. Kranjska n. pr. ima svoj Kras, ima planine, ima barje, peščene ravnine, gorske doline itd. Tukaj je nemogoče ukazati splošne načrte, ampak vsak kos zemlje se mora posebej proučevati, za kar je treba leta in leta gospodarske izkušnje. To izkušnjo ima kmetstvo prebivalstvo samo in zaradi tega se mora vsaka akcija za izboljšanje poljedelstva naslanjati na željo prebivalstva in iz danih razmer šele je mogoče za vsak posamezni kraj določiti, kaj se naj tam zgodi v izboljšanje zemljiških razmer. Saj pri enem posestvu niti dve njeni ali dva travnika po navadi nista enaka, ampak zahteva vsak zase kaj posebnega. Kaj šele cela dežela s svojimi tako različnimi razmerami!

Glavna skrb nam bo po vojski, da se obstoječe kmetijsko gospodarstvo ohrani, in iznova dvigne na prejšnjo višino, ker vojska je naše kmetijstvo tako hudo zadela, da bo treba mnogo dela in žrtve, da si živinoreja in poljedelstvo zopet opomore. V tej dobi se poljedelcem ne smejo usiljevati dalekosežni in dragi načrti za izboljšanje, ker so v tem času sploh neizpeljivi. Ko prestanemo prve posledice vojske, bomo morali se s podukom in z organizacijo započeti po velikem načrtu splošno izboljšanje zemljišč.

Čuditi se moramo načinu, po katerem hoče vlada to izboljšanje izpeljati. Uradno naj bi se izdelali melioracijski načrti, ki naj bi se potem potem naredbe ukazali posestnikom v izvršitev, država z deželami pa bi prevzela od skupnih stroškov samo stroške za načrte in za upravo. Če računamo, da bi ti stroški znašali 20%, bi moral posestnik iz svojega plačati selih 80%, to se pravi vse stroške za izvršitev. To je naravnost nemogoče. Vlada računa, da se bodo dohodki iz zemljišč toliko zvišali, da bo kmetijski pridelek obrestoval državne dolgove. Prispevali pa neče niti toliko, kolikor smo doslej po pravici od države zahtevali in za razne melioracije tudi dobili. Kranjska dežela ima svoj lasten melioracijski zakon, na podlagi katerega se je v zvezi z državnim zakonom iz leta 1909 marsikaj koristnega naredilo. Računali smo dosedaj, da prispeva država najmanj 40%, pri večjih delih (uravnava hudournikov) tudi več, dežela do 30% in samo ostanek pride na interese. Ako država sedaj tega prispevka več ne bo dala, je naravnost izključeno, da bi se mogla melioracijska dela sploh izvrševati, in ves načrt se že vnaprej ponesreči. Nerazumljivo je, da hoče finančna uprava štediti pri tistih delih, ki naj postanejo visoko obrestonosna, ko se vendar, kako nas vsakdanja izkušnja uči, brez pomisleka izdajajo grozne svote za dela, ki niso prav nič obrestonosna, ki so naravnost namenjena uničevanju narodnega premoženja. S štedenjem na pravem mestu pri vojnih stroških ti se dobile stotine milijonov in tudi milijarde, ki bi se lahko naložile v kmetijskih delih. Tu se bo moral finančni minister pač postaviti na gospodarsko stališče, da če hoče kdo imeti iz posestva visok dohodek, mora v to posestvo tudi svoj delež vtakniti.

Največje zemljiško izboljševalno delo, ki je na Kranjskem sploh mogoče je osuševanje, oziroma namakanje ljubljans-

skega barja. To delo pa je v sredi zastalo, ker je zaklad izčrpan in se državna uprava ne more odločiti, da bi se ustanovil nov zaklad. Kranjska dežela ni dala samo svojega deleža, ampak založila je tudi ves prispevek za državo in za interesirane občine. Mi ne moremo gledati, da to delo stoji, ampak nujno zahtevamo, da se nadaljevanje pospeši.

(Dalje prihodnjič.)

Dolenjski kmet.

Z Dolenjskega se nam piše: Dolenjski kmetje se čudimo, kako morejo stari in mladi gospodje okoli „Slovenca“ tako resno misliti, da smo kmetje svetovno vojno prespali. Gospodje, to vaše mnenje je čisto napačno; o tem se bodele prepričali — ko dojdete med nas! Posebno pregrešno se vam zdi, da bi se kmetje združili v stranki, ki bi varovala v prvi vrsti kmečke koristi? Dolenjski kmetje pa tako misel pozdravljamo; zakaj v nji je izražena želja, o kateri smo že dolgo sanjali; in ta naša želja je: kmeta naj voli kmet, in kmeta naj zastopa kmet. Resnici smo samo hvaležni, da je zanesla to misel med nas. Oprijeli se je bomo z vso resnostjo; in prav malo nam je mar, če bo to starim in mladim gospodom okoli „Slovenca“ všeč, ali pa ne; zakaj le tako bomo zabranili, da se ne razpasejo misli o radikalni razdelitvi naših posestev v socijalno demokratičnem smislu, ki jih je zamislil neki dr. A. Z. v „Slovenca“ dne 24. novembra 1917. leta. Presneto nas imajo gospodje okoli „Slovenca“ še za neumne, če menijo, da ne vemo, kam pes tace moli. Le pridite, gospodje, med nas, pa vam bomo povedali, da nam delitev posestev po vašem načinu ni prav nič všeč; morda pa se ogrevate za isto zaraditega, ker se vam zdi, da bodele ugnali kočarje lažje v kozji rog nego pa nas posestnike, ki ne bomo več trobili pesmi, ki jo trobi „Slovenec“, temveč se bomo oprijeli raje „Resnice“, ki je nam kmetom bolj naklonjena. Kmetje se ne damo več begati; zakaj tekom svetovne vojne smo se navadili misliti in brati. Iz napadov v „Slovenca“ na nekatere može, smo uvideli sami da je odprl „Slovenec“ vrata na iztečaj liberalcem in vsem nasprotnikom samo zaraditega, da blatijo liberalci — nekaterim gospodom v Ljubljani na ljubo — može, o katerih je pisal svoje dni „Slovenec“ sam, da se niti izdaleka ne da napisati njihovih velikanskih zaslug za slovenski narod. Kaj res menite, da ste nas premotili z dr. Krekom? Ali res menite, da ne vemo, odkod ta izpremena? „Slovenec“ sam nam je povedal, da nekateri mladi gospodje niso mogli dočakati, da bi se jim ti in oni za služni može umaknili. Starega vojskovodjo so si izbrali ti gospodje samo zaradi lepšega; pahnili pa ga bodo raz stolček takoj — ko ga ne bodo več rabili. Veleč. g. prelat Kalan se bode tega kmečkega prerokovanja svoj čas še spomnil; a bo prepozno.

Posebno čudno se nam zdi, da so naši poslanci izr. čili vso moč v roke Štajerca dr. Korošca! Kaj ni bilo med njimi najti pravnega moža? Saj ne rečemo, da Štajerci niso naši ljudje; a nehoti nam sili v glavo misel, da je vsak človek sam sebi najbližji; in po njem torej v prvi vrsti njegovi ožji rojaki. In kaj je storil dr. Korošec v delegacijah za kmeta sploh? Prav nič! Pozdravljamo jugoslovansko deklaracijo, a bojimo se, da bo dobila nova država Habsburžanov sestrade in gospodarsko uničene državljane. Tu se nam zdi, da je zabiti žrebelj! Ali ni to vzrok razdora? Nam kmetom se zdi vsaj tako; zakaj ena stran se je gnala za odvrnitev lakote in gosposkega poloma, druga za novo jugoslovansko državo, pa magari s sestradanimi in gospodarsko

uničenimi državljani. Kmetje pa smo že taki, da ljubimo predvsem realnost; in zaradi tega obsojamo „Slovenca“, ki je odprl vrata na iztežaj liberalcem in sploh ljudem, ki niso nikdar volili na program nekdanje S. L. S., in jim dovoljuje, da napadajo v njegovih predelih može, ki so nekdanjo S. L. S. naredili pravzaprav močno.

Tudi gospodje poslanci, združeni v jugoslovanskem klubu, naj nikari ne menijo, da jim verjamemo prav vse, kar potom „Slovenca“ pošljejo med nas; zakaj nobena zasluga ni, ustaviti rekvizicije, ko že nikjer ni kaj vzeti. Njihovemu uplivu na Dunaju bi se čudili, če bi bili prej kaj dosegli, dokler smo še kaj imeli; sedaj pa, hvaliti se s tem, kar je moralo priti naravno in samoposebi, se pravi, milo rečeno — iz kmeta norca briti. Ali ne mislite tako tudi vi, gospodje poslanci? — Razmišljajte o tem in nikar se ne ustavite ob misli, da bode ob prihodnjih volitvah stopili pri nas na Dolenjskem med take kmete — kot ste jih bili vajeni pred vojno, t. j. med take, ki ste jih premotili z obljubami, oziroma s prošnjami, vpitjem, kregom in magari po vrhu še s pretepom v državni zbornici — kot pripovedujete sedaj na svojih shodih; zakaj vedite tudi vi gospodje poslanci, da ves vaš tozadevni trud ni rodil za nas kmete niti toliko sadu, da bi se najedli enkrat do siteda.

Za danes samo toliko. Ko se oglasimo iznova, pa povemo še kaj bolj zanimivega; zakaj tudi kmetje smo začeli misliti sami in si ne bomo dali več vtepati misli od gotovih gospodov iz Ljubljane; posebno pa od takih ne, ki se jim zdi kar smrtni greh, če bi se kmet osvobodil gosposke mor., ki ga je začela tlačiti, odkar je sam zadušil moro graščakov.

Izrabljanje K. T. D.

Prijatelj „Resnice“ nam piše z dežele. Že dolgo opazujem najnovejši razvoj v listih K. T. D. Vse bi označil z besedami, da imajo sedaj liste K. T. D. v rokah ljudje, ki so odvisni od trenutnih vtiskov in ki prav nič dalje ne mislijo. Namesto da bi slovensko javnost vodila velika S. L. S., kakor je bilo prej, so ti ljudje povzročili, da ima faktično vodstvo v rokah najradikalnejša liberalna struja in hipnotizirani „Slovenec“ je postal podružnica „Slovenskega Naroda“, nekako tako surov, kakor je bil prej „Dan“, čegar psovke in očitjanja le ponavlja. Hribarjeva pisma so sedaj „Slovenca“ skoro evangelij, Hribar, Ravnikar in taki odločni katoliški politiki imajo sedaj „Slovenčev“ hvalo in priznanje — dr. Šusteršič psovke. Kam to veže za nas, kadar si Hribar roke veselja mane in tako politiko hvali, vsak pameten človek lahko preračuni.

Naši domači nasprotniki imajo dobro premišljen račun. S svojo gonjo in demagoško agitacijo diskreditirajo kolikor mogoče ljudi, ki so se prej prištevali stari S. L. S. s tem, da jih nahujskajo v še radikalnejši tok, kakršnega imajo sami in jim s tem vzeti zaupanje in spoštovanje, katerega so prej imeli vsled svojih pametnih načel. Mnogi bivši pristaši stare S. L. S. tako, nekateri vede, ali nekateri nevede nasedajo radikalnim liberalcem in jim tako med zbeganim ljudstvom pripravljajo pot. Tako se vsak dan bolj kaže načrt končno osamiti duhovščino ter ji vzeti vpliv. Potem bi bilo med nahujskanim ljudstvom delo za temne namene na jugu lahko. Tem namenom je bil najbolj na potu dr. Šusteršič, zato je iz tega kota prišla prva parola, da se mora dr. Šusteršiča vreči. Od tod vse notranje intrige. In K. T. D. naj bi služilo takim namenom?

Predsednik K. T. D. mora biti vprav v somnambulistiškem stanju, a postavlja liste K. T. D. v isto gonjo, katero sta opravljala

„Dan“ in „Jutro“. Vsa tista očitjanja beremo sedaj v „Slovenca“, kakor jih je prej širila srbofilska propaganda. Tisti, ki so prej pisali „Jutro“ in „Dan“, se sedaj „Slovenca“ lahko smejejo, da na stara leta poje isto norost. Najbolj je srbofilska propaganda zamerila dr. Šusteršiču, da je s svojimi pristaši prekrizal njene obljube v Belgradu, da bo slovenski narod ob krizi zapustil avstrijsko zastavo. Zato je bil po vsem njenem časopisju po znanem shodu v „Unionu“ tak vrišč, kakor je bil zadnji čas radi tega za vsakega poštenega Avstrijca popolnoma pravičnega shoda v „Slovenca“. Listi gospoda Kalana so bili tudi sedaj nakrat pod gotovim uplivom tisti, ki so zamerili dež. glavarju, da je v kali s svojo okrožnico zatrl srbofilsko gibanje na Kranjskem in rešil našo deželo takih preganjanj, kakor so jih doživeli drugod. Ali je v interesu članov K. T. D. stališče, ki ga je v teh zadevah diktiral gospod Andrej Kalan listom K. T. D., ali je to v interesu društva, ki ima določila, da društveni listi morajo pisati v avstrijskem duhu?

V interesu slovenske katoliške duhovščine na Kranjskem protestiramo proti takemu početju sedanjega predsednika K. T. D. Prav v smislu naših slovenskih radikalcev bi bilo, da bi mogli koga nahujskati, da bi se v kakem kritičnem trenutku moglo dvomiti nad korektnostjo slovenske duhovščine in da bi se jo metalo v isti umazani koš, v katerem so bili oni sami. Če bi prišlo do kaj takega, bi se gosp. Andrej Kalan ob preganjanju duhovščine samo prijemal za glavo, liberalci bi se pa vsem skupaj smejali. K. T. D. je bilo in je trn v peti vsem nasprotnikom katoličanstva na jugu, zato poskušajo omajati trdnjavo na ta ali na oni način. Slab razgled in oslabele oči imajo tisti, ki so se podali v tako izrabljanje K. T. D. in njegovih pravih namenov, ki bi morali v vsakem slučaju biti jasni in odkriti!

Jugoslovansko vprašanje.

„Hrvatski Dnevnik“ poroča, da se mu je posrečilo dobiti v roke tisti pakt, ki sta ga podpisala na Krfu Pašič in dr. Trumbić. V uvodu se naglašja, da so se sestali člani prejšnje srbske koalicijske vlade, sedanje vlade, zastopniki jugoslovanskega odbora v Londonu in predsednik srbske narodne skupščine. Imenujejo se „pooblaščenji zastopniki Srbov, Hrvatov in Slovencev“. Pakt sam ima 13 točk, iz katerih poglobitve navajamo dobesedno:

Krfski pakt z dne 7. (20.) julija 1917.

1. Država Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki so znani tudi pod imenom Južnih Slovanov ali Jugoslovani, bo svobodno in neodvisno kraljestvo z nerazdelljivim teritorijem in eno državnostjo (enim državljanstvom). Ta država bo ust. vna, demokratska in parlamentarna monarhija, na čelu ji dinastija Karagjorgjevičev, ki je nastopala in delila stremenje in misli naroda ter stavila nad vse narodno svobodo in narodne težnje. 2. Ime te države bo: Kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Naslov vladarja pa bo: Kralj Srbov, Hrvatov in Slovencev. 3. Ta država bo imela samo en grb, samo eno zastavo in eno krono. Ti emblemi se bodo sestavili iz naših sedanjih različnih emblemov, njeno edinstvo bo simboliziral grb in zastava kraljevine. 4. Posebne zastave: srbska, hrvatska in slovenska so ravnopravne in se smejo svobodno razobešati ob vsaki priliki. Isto velja tudi za posebne grbe. 5. Vsa tri narodna imena srbsko, hrvatsko in slovensko so ravnopravna pred zakonom na vsem teritoriju kraljevine in vsakdo se more posluževati svojega jezika ob vseh prilikah javnega življenja in pred vsemi

oblastmi. 6. Enako sta ravnopravni obe pisavi, cirilica in latinica, in vsakdo jih sme svobodno rabiti v celem področju kraljevine. Kraljevske oblasti kakor tudi krajevne avtonomne oblasti smejo in so dolžne rabiti oboje pisavo, kakor to želi kak državljan. 7. Vse priznane veroizpovedi se smejo svobodno in javno izpovedovati. Pravoslavna, katoliška in izlamska vera, katerim pripada v poglavitnem naš narod, bodo enakopravne ter bodo imele iste pravice napram državi. Z ozirom na ta načela bo naloga zakonodaje, da vzdrži interkonfesionalni mir, kakor to odgovarja duhu in tradicijam našega splošnega naroda. 8. Čim prej se bo uvedel enotni koledar. 9. Področje kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev bo obsegalo vse kraje, kjer živi naš troimeni narod v kompaktnih in nepretrganih masah. Nič od tega področja se ne sme odtrgati, ne da bi se ogrožali življenjski interesi celokupnosti. Naš narod ne teži za tujim. On želi samo, da se osvobodi in si ustvari svoje edinstvo. Ravno za to odbija zavestno in najodločneje vsako delno rešitev problema svoje osvoboditve in narodnega ujedinjenja. Stavi si kot glavno nalogo svoje osvobojevanje izpod avstro-ogrškega gospodstva in svoje ujedinjenje s Srbijo in Črno goro v eno nerazdeljivo celoto. Po načelu pravice samoodločbe narodov se ne sme niti en del te teritorialne celote odtrgati in združiti s katerokoli drugo državo brez privolitve naroda samega. 10.) V interesu svobode in enakopravnosti vseh narodov bo Jadransko morje svobodno in vsem odprto. 11.) Vsi državljani v celem področju kraljevine so enakopravni ter uživajo iste pravice pred državo in pred zakonom. 12.) Volitve zastopnikov v narodno predstavništvo se bodo vršile na temelju splošne, enake, neposredne in tajne volilne pravice. Isto bo veljalo za občinske zastope, kakor tudi za zastope v drugih upravnih panogah. Vse občine bodo imele pravico, da se njih zastopniki volijo. 13.) Ustavo bo izdelal po sklenjenem miru ustavodajni zbor, izvoljen na temelju splošne, direktne in tajne volilne pravice. Ustava bo temelj vsega državnega življenja, izvor in cilj vse oblasti in vseh pravic v državi, na katerih bo slovelo vse narodno življenje. Ustava bo omogočila narodu, da razvije vse svoje posamezne energije v krajevnih samoupravah, ki bodo osnovane po prirodnih, socijalnih in ekonomskih načelih. O ustavi se bo glasovalo v celoti z večino, ki jo bo ustavodajni zbor določil. Ustava, kakor tudi drugi zakoni, o katerih bo glasovala konstituenta bodo stopili v veljavo šele, ko jih kralj odobri. Na ta način ujedineni narodi Srbov, Hrvatov in Slovencev bodo tvorili državo nekako 12 milijonov prebivalcev. Ta država bo jamstvo za narod, neodvisnost omenjenih narodov, kakor tudi za njih narodni in kulturni razvoj ter močen jez proti nemški ekspanziji, ta država bo nerazdružljivi zaveznik vseh civiliziranih narodov in držav, ki so proglasile načela pravice svobode in mednarodne pravičnosti. Ta država bo vreden član družbe narodov. — Dano na Krfu, dne 7. (20.) julija 1917. — Ministrski predsednik Kraljevine Srbije: Nikola P. Pašič; predsednik Jugoslovanskega komiteja: Ante Trumbić.

Ta takozvani krfski pakt računa seveda s tem, da se avstro-ogrška monarhija razbije in da jo bodo vlade antante delile. Kot glavno nalogo imenuje „osvobojevanje izpod avstro-ogrškega gospodstva“. Tek vojske pa je pokazal nasprotno. Kedo so bili pooblaščenji Slovencev na tem zborovanju, nam ni znano. Slovenski narod ni nikogar pooblastil.

Razočaranje v Ženevi.

Jugoslovani, ki bivajo sedaj v švicarskem mestu Ženevi, so jako razočarani, da nista Lloyd George in Wilson niti z eno besedo spomnili bodoče jugoslovanske države, ki jo je prej antanta tako živo oblačala. Sedaj, ko sta Črnagora in Srbija izkrevavali in ne moreta antanti več pomagati, nimata zanjo več nobene vrednosti. Jugoslovansko državo so obečali, zato da so spravili Jugoslovane na vojsko proti monarhiji. Sedaj si naj sami pomagajo. Zborovanje v Ženevi je poteklo burno in se je končalo z resolucijo, ki protestira proti temu, da sta Lloyd George in Wilson na svoje Jugoslovanom dane obljube pozabila. Kar sta podpisala Pašič in Trumbić, je postalo sedaj — fantazija.

„Jugoslavenska narodna demokratska stranka“. Zagrebški „Glas Slovenaca, Hrvata i Srba“ priporoča naj napredni elementi na jugu ustanove „Jugoslavensko narodno demokratsko stranko“. Piše:

„Pri tem namenoma ne govorimo o jedni jednotni politični organizaciji, zavedajoč se prav dobro, da je takšna organizacija prvič težko izvedljiva, drugič pa brez večje vrednosti, ker se življi nasprotujočih si svetovnih naziranj trajno ne dajo držati pod jednim lonce, zastopamo pa z vso vneto in v najsvetejšem prepričanju načelo, naj se vse slovenske, hrvatske in srbske stranke, ki si programatično stojijo blizu, združijo in stope v jedno veliko politično organizacijo. Zakaj bi sedaj napredni elementi ne učinili korak naprej ter ustvarili „Jugoslavenske narodne demokratske stranke“. Kakor bi bilo to zgolj naravna posledica proglašene aksioma, vendar bi imel ta pojav v moralnem oziru naravnost velikanski pomen. Pomislite samo, kaj bi to značilo v političnem, narodnem in strankarskem oziru — jedna jednotna narodna stranka, obsegajoča vse narodnomislečne elemente. Ni dvoma, da bi se taka organizacija dala ustvariti, čim je v nas Jugoslavenih le količkaj resne volje, odnosno ako je naše navdušenje za jugoslavensko stvar v resnici dejstvitelno in ne samo umetno, trenutno ali celo hlinjeno. Seveda bi se morala ta inkarnacija jugoslavenstva izvršiti čim najpreje, zakaj železo treba kovati, dokler je goreče in mehko. Takoj in trenutno je treba izrabiti in izkoristiti čas in splošno razpoloženje.“

Pregled po svetu.

Češko vprašanje v državnem zboru. Dne 22. januarja se je sešel zopet državni zbor. Takoj prvi dan je bil označen kot velepolitičen po izjavi ministrskega predsednika glede češke deklaracije, ki so jo sklenili na takozvani češki konstituenti v Pragi, in ki je bila zaplenjena. Ministrski predsednik je ni hotel navesti, ampak je o nji izjavil, da je nasprotna skupnosti države in dinastični misli. Ta resolucija se postavlja na neko mednarodno stališče, ki upa, da bodo pri mirovnih pogajanjih tuje države posegale vmes v naše notranje razmere in priznale Čehom suverenost. Iz takih izjav morejo sovražniki zase dobiti le potrditev v svojih nam sovražnih namenih. Češka resolucija izkuša mirovna pogajanja motiti in za sužetske dežele doseči neko čisto ločeno samostojnost z Avstrijo ali proti nji. To je nezdržljivo z avstrijsko državno mislijo.

Na nemškem zborovanju v Beljaku so sklenili glede notranje politike: Nemci so zoper ustanovitev jugoslovanske in češko-slovaške države, in zahtevajo, da se med Italijani zatre iredenta. Uvede se naj nemški državni jezik, uprava demokratizira, volilna pravica za dežele in občine izpopolni in nadvlada Ogske odstrani.

Ogrski ministrski predsednik je vprašanje lastne armade sprožil zato, da bi pozornost obrnil od volilne reforme. Karolyjeva stranka pa je sklenila, da se ne da premotiti, ampak da ostane pri tem, da je volilna reforma prvo in poglavitno vprašanje.

Strajk na Dunaju in v drugih krajih, ki je izbruhnil prošli teden, ni imel za glavni vzrok skrajšanja deleža na moki, ker to vendar tudi najhujši socialist ve, da ne bo vsled štrajka niti trohice moke več na svetu, ampak iz političnih nagibov. Socialisti hočejo pritisniti s tem na vlado, da bi hitreje sklenila mir in hočejo izsiliti tudi demokratično volilno reformo za občine in pa, da se oprostite tovarne vojaške uprave. Vlada jim je privolila do skrajnosti in nato so izdali oklic, da naj gre delavstvo zopet na delo.

Za novo orientacijo nemške politike v Avstriji. Graški „Arbeiterwille“ v zanimivem članku naglašajo potrebo nove orientacije nemške politike ter povdarja, da se bodo avstrijski Nemci pač morali otresti svoje pohlepnosti po nadvladi nad ostalimi avstrijskimi narodi ter se zadovoljiti z vlogo, ki jo narekuje pravičnost in tok časa — z vlogo enakopravnega naroda med enakopravnimi narodi naše monarhije. List piše: Samo v skupnosti nacionalno svobodnih, samoupravnih in v sestavi državne organizacije enakopravnih narodov si bo nemško ljudstvo v Avstriji pridobilo z ozirom na svoj kulturni in gospodarski razvoj pripadajoči mu položaj.

Zmešnjava v Rusiji. Velik zadržek za sklepanje miru so notranje homatije v Rusiji, ki postajajo od dne do dne hujše in ki so privedle do popolnega notranjega razdora in do žalostnega preliti krvi. Iz zadržanja ruskih zastopnikov v Brestu Litovskem se je zadnje dni poznalo, da so postali negotovi, in da nekaj nanje pritiska. Mirovna pogajanja so šla sicer še dosti dobro naprej, a so se prekinila do 29. januarja, ker hočejo zastopniki raznih držav tačas stopiti še v stik s svojimi vladami. V Rusiji se je pa primerilo sledeče. Vršile so se volitve za ustanovni državni zbor, pri katerih so dobili večino nasprotniki sedanje vlade. Za predsednika je bil izvoljen kmečki zastopnik Černov, ki je takoj nastopil proti boljševikom. Vlada je nato ustanovni občni zbor razpustila, in ga z vojaško silo izgnala iz zbornice. Nato je prišlo do boja na petrograjskih ulicah, pri katerih je bilo mnogo ljudi ubitih in ranjenih. To so žalostne razmere, ki nam kažejo, da še dolgo ne bo Rusija v stanu, vpostaviti vlado, s katero bi bilo mogoče obravnavati kot z zakonito in zanesljivo zastopnico naroda. Pogajanja z Ukrajino, ki je postala čisto samostojna, so pa že dospela skoro do konca.

Ruski državni dolгови. Veliko razburjenje je na Angleškem in Francoskem zbudila vest, da namerava ruska vlada razveljaviti vse državne, bančne in železniške dolge, ki jih ima Rusija v inozemstvu. Ruska vlada ima povsod upnike, kar je umljivo iz njenega prejšnjega političnega razvoja. Država je namreč kmečka in vsled tega nima sama iz sebe premakljivega kapitala. Ker pa se je carska Rusija podala na pota evropske politike z njenim militarizmom, ki požira ogromne vsote, je bila prisiljena iskati vedno denarja zunaj. Rusija si je izbrala zlato veljavo, katera ji sedaj pri obrestovanju in odplačevanju nalaga neprenesljiva bremena. Že leta 1905 se je pričakovalo, da bo duma umetni kurz rublja privedla nazaj na njegovo istinito vrednost in da bo pri tem črtala eno tretjino dolgov. Leninova vlada je s svojo grožnjo spravila Anglijo in Francijo v veliko razburjenje, in gotovo se bodo začele resne obravnave, da se najde kaka srednja pot. Najbrže se

bodo vrednostni papirji „odštempljali“, to se pravi, da se bo kar čeznje napisala manjša vrednost. Kako bo postopala vlada z vrednostnimi papirji, ki so v Rusiji, kako z onimi, ki so v sovražnih ali nevtralnih državah, je seveda vprašanje, ki je odvisno od raznih drugih zvez. Lenin pravi, da bi bilo le pravično, če bi Rusija svoje dolge, ki jih ima pri svojih zaveznikih, kratkomalo črtala, ker je že toliko trpela in krvavela zanje, da se to sploh ne da z nobenim denarjem plačati. Kapitalisti v teh državah so seveda strašno vznemirjeni, kajti dokler so se pobijali samo milijoni vojakov, teh ljudi ni bolelo, k srcu jim pa gre, če se začno bati za svoje zlate milijone.

Strašna pomnožitev judovskega življa na visokih šolah. Krščanska mladina krvavi na bojiščih in se bori z bedo, a judovski naraščaj se množi. Sedaj je na dunajski univerzi 92% dijakov semitskega pokolenja in samo 8% je Arijcev. Judje so večinoma iz severovzhodnih pokrajin. Ti bodo potem zasedli vsa mesta, ker kristjanov ne bo, ali bodo sedaj med vojsko v studijah silno zaostali. Kristjani bi imeli res po oda dovolj, da se strnejo proti tej največji nevarnosti, mesto da se med seboj preganjajo!

Nova Litva. Litva postane samostojna. S tem se počive stari spomini iz časov, ko je nastajala ogromna Rusija iz raznih delov. Nova Litva bo obsegala dosedanje gubernije Kovno, Vilna, Suvalki in del Grodna. Ti kraji so od nekdaj naseljeni od Litvinov, ki so čisto poseben narod s svojim jezikom, ki je od slovanščine popolnoma različen. V 13. stoletju je Mindagans ustanovil Litavsko državo, ki je tudi po Lublinski uniji ostala samostojna z lastno vojsko in upravo. V 18. stoletju pa je Rusija podjarmila Litvo s Poljsko vred. Začelo se je preganjanje, ki je imelo za posledico, da se je tretjina Litvinov izselila izpod carske knute. Katoliška cerkev na Litvi je tudi trpela hudo preganjanje do revolucije l. 1905., ko se je dovolilo več svobode. Do avtonomije pa ni prišlo do sedaj, ko je carska oblast padla pod udarce orožja in so Nemci zasedli deželo. Od Litvinov naseljeno ozemlje obsega 80.000 kvadratnih kilometrov. Glavno mesto Vilna pa ima poljsko-judovsko večino.

Podkupljeno časopisje. Boljševiki v Petrogradu stikajo po tajnih arhivih ruske vlade in vlačijo na dan zanimive reči. Tako so našli pisma in brzojavke, iz katerih se razvidi, kako velike vsote je dajala pred vojsko ruska vlada rumunskim listom za vojno hujskanje. Kar po 100.000 rubljev naenkrat so dobivali listi skozi roke Take Jonesku ja, ki je bil glavni agent entente v Rumuniji. Brezvestno časopisje ima krivdo za grozno gorje, ki je prišlo nad Rumunijo.

Angleži v besedah in dejanju. Angleška samostojnost Finske ni priznala. Na Finskem so radi tega precej razočarani — lepim besedam, ki jih govori Angleška kako sodi o samoodločbi in prostosti malih narodov, bi tu moralo slediti pač drugačno dejanje.

Dnevne vesti.

Iz seje deželnega odbora kranjskega, v Ljubljani, dne 21. januarja 1918. Deželni glavar poroča, da je deželni odbor svojedobno sklenil pomožno deželno akcijo za preživljanje ubožnih slojev v celi deželi, da se je v ta namen določil kredit in deželni glavar pooblastil, da v mejah tega kredita nakazuje po svoji previdnosti deželne podpore v določeni namen. Deželni glavar je z izvrševanjem sklepa začel in nekaterim aprovizacijskim odborom tudi že nakazal deželne podpore v mejah danega

mu pooblastila. Tem povodom se je v nekem ljubljanskem dnevniku izvršil oster osebni napad na deželnega glavarja na podlagi trditve, da deželni glavar teh podpor ni nakazal aprovizacijskim odborom, temveč posameznim osebam. Deželni glavar ta neosnovani napad najostreje zavrača in izreka svoje obžalovanje, da se plemenita akcija, ki jo je započel deželni odbor v pri-log najrevnejšim slojem v deželi, kompromitira in otežuje z docela brezpredmetnimi žurnalističnimi napadi. Iz dotičnih uradnih spisov konstatuje deželni odbor soglasno, da je deželni glavar tozadevne podpore nakazal izključno aprovizacijskim odborom, ne pa posameznim osebam. Započeta akcija se nadaljuje. Referent dr. Triller poroča, da se je vršila dne 9. in 10. januarja t. l. v c. kr. finančnem ministrstvu konferenca v zadevi davščine od prirastka na vrednosti nepremičnin in konstatuje, da so se upoštevali pri konferenci večinoma nasveti, ki sta jih v zadevi stavila zastopnika dežele, deželni svetnik dr. Dermastia in fin. svetnik Zajc. Vlada predloži tozadevno vzorni načrt zakona vsem deželnim zborom. — Referent dr. Lampe poroča o anketi o melioracijah, katero je sklical poljedelski minister. Pri tej anketi je msgr. dr. Lampe zastopal stališče Kranjske dežele v tem smislu, da spadajo deželno-kulturne zadeve v avtonomno kompetenco. Glede podrobnosti je zastopal načela, ki so izražena v melioracijskem, vodnem in agrarnih zakonih, sklenjenih v zadnjih letih od kranjskega deželnega zbora in je zahteval, da država v izdatnejši meri podpira od dežele započeta melioracijska dela. — Nadalje se je razpravljalo o nekaterih osebnih in aprovizacijskih ukrepih deželnega glavarja, ki so bili soglasno odobreni.

Občinski odbor v Gorjah je pri občinski seji dne 20. t. m. sklenil: Soglasno se pridružuje jugoslovanski deklaraciji z dne 30. maja 1917. S sinovsko hvalečnostjo pozdravlja mirovna prizadevanja Nj. svetosti sv. Očeta Benedikta XV. in Nj. Veličanstva cesarja Karola I. Zahvaljuje se najiskrenejše visokemu deželnemu odboru, posebno še gosp. deželnemu glavarju dr. Iv. Šusteršiču za njegovo očetovsko skrb in neustrašen nastop za življenjske koristi kmečkega stanu.

Izrabljevanje šolske mladine. Pretekli petek so se vršile v Ljubljani demonstracije, kakor so demonstrantje povdarjali, „za jugoslovansko državo“. Šolski otroci obojega spola so se zbrali ob 1/21 uri popoldne pred stanovanjem ravnatelja banke „Slavije“ Ivana Hribarja in so tam dalje časa demonstrirali za njegove politične ideje. Nato je šolska mladina, večinoma s knjigami pod pazduho, korakala pred deželni dvorec in je tam priredila manj prijazno demonstracijo. Sicer so pa demonstrantje pred dež. dvorcem prav lepo zapeli „Hej Slovani“. Nato se je šolska mladina podala v knezoškofijski dvorec na dvorišče, kjer je prirejala prevzvišenemu knezoškofu navdušene ovacije. Prevzvišeni gospod knezoškof je prišel na hodnik in se je opetovano zahvaljeval. Cela stvar je trajala dalje časa. Ko je bilo to končano, se je podala mladina naravnost pred „Zadružno tiskarno“ na Dunajsko cesto in je tam pobila okna, nekaj demonstrantov se je pa podalo pred nemško kazino; kjer so okna obmetali z blatom. Od tistih, ki so pobijali okna in sicer na nedovoljen način demonstrirali je bila petorica aretirana; trije so bili pozneje izpuščeni, dva sta pa še v zaporu. Vsi, ki so bili aretirani so bili sami srednješolci in sicer: Bogumil Žgajnar, sin nadučitelja iz Blagovne ob južni železnici, dijak nemške gimnazije (ostal v zaporu), Emil Zega, go-

riški begunec, dijak Mahrove trgovske šole (ostal v zaporu), Josef Gruntar, dijak Mahrove šole, doma iz Kobarida, Anton Mlakar, dijak Krištofovega zavoda, doma iz Kobarida. Starost manifestantov je bila vobče med 10—17 let. V noči od sobote na nedeljo je neki mlad fant s silo odprl lesene šaluzije pri „Zadružni tiskarni“ in pobil tudi notranja okna. V tem trenutku je pristopil policijski stražnik in pobijalca aretiral. Ta žrtev hujskarije je mlad učiteljski Alojzij Carli. Res lepo je tako „delo“ za „jugoslovanstvo“, da se goni hitro vskipečo mladino na cesto in se ji tako v škodo domovini uničuje eksistenco. Hribar se je v znamenju kamenja poslovil od Ljubljane in se je v znamenju kamenja vrnil nazaj. Od takega kruha tudi Ljubljana ne bo sita.

Iz prejšnjih dni. Župan Ivan Hribar prepove občinskemu svetu udeleževati se knezoškofove procesije v stolnici. Svojo svobodoljubje dokumentira Ivan Hribar z ustanovitvijo zloglasne hiše. Škof protestira — zato mu palačo pomažejo z blatom. Tisti, ki so takrat zvesto stali knezoškofu ob strani, se v petek demonstracij niso udeleževali. „Slovensko demokracijo“ je povodom zaupnega sestanka štajerske narodno-napredne stranke v Mariboru ustanovil g. Adolf Ribnikar.

„Slovenec“ in demonstracije. Ko so šolarji začeli okna pobijati se je „Slovenec“ oglasil, da pred tem svari in pravi, da bo jugoslovansko stvar izvojeval že Jugoslovanski klub in narod. A sedaj je prepozno. Kdor je mladino nahujskal, naj pa tudi odgovornost zato nosi in naj se potem nedolžnega ne dela, ko je nesrečo povzročil. Mladino nahujskati in jo v nesrečo spraviti, potem samega sebe lepega delati, zapeljano mladino pa obsojati, to je malo viteško delovanje. Sicer je pa „Slovenec“ pokazal, kako se za jugoslovansko stvar ne sme delati, ker nihče ni tako oškodoval jugoslovanske politike, kakor oni, ki so jo potegnili na ulico.

Glasi lo mladinskih profesorjev „Jugoslovan“ z veseljem pozdravlja dijaške demonstracije in pobijanje šip, češ, dolgo je Ljubljana molčala, sedaj je pa izpregovorila, ko se je vrnil Ivan Hribar. Gg. profesorjem je bilo torej žal, da so dijaki toliko časa mirovali. To naj bo vzgoja? Uboga mladina!

Članom K. T. D.! Delovanje proti statutom se nadaljuje. Kalan absolutistično brez odbora gospodari dalje. Nastavlja in odstavlja, dela z društvenim premoženjem za politične namene svoje stranke in se ne zmeni za to, da večina društvenikov to obsoja.

Dolenjskim članom K. T. D. Dolenjske Novice so propadle. V rokah so Urbana Hrvata, ki jih tako vodi, da mora K. T. D. plačevati vsako leto velik primanjkljaj. Sedaj bo primanjkljaj seveda še večji, ker naročniki list pošiljajo nazaj. In to naj plača društvo! Dalje pa se naj zanimajo člani za razmerje Hrvatovo do društva! Že leta se delajo sklepi, da se mora tu narediti red, a Kalan tega ni hotel nikoli izpeljati, dasi je škoda društva očitna.

Kam to vodi? Okoli novega leta sta imela na Vrhniki državna poslanca Gostinčar in dr. Pogačnik javen ljudski shod. Da so tam padale ostre in pikre besede proti dr. Šusteršiču in deželnemu odboru, je umevno. Neumevno nam je pa, kako je mogel dr. Pogačnik sedaj ob teh težkih in razburjenih časih ljudem pripovedovati naravnost grozovite, dosedaj še ne povsem dokazane vojne dogodke. Pripovedoval jim je o nezaslišanih krivicah ki so jih delali vojaški sodniki i. t. d. Niti od daleč nam ne pride na misel zagovarjati, če se je komu zgodila krivica, zlasti če je tisto trpel

Slovenec ali naš rodni brat Hrvat. Obsojati pa moramo, če se v današnjih dneh na javnem ljudskem shodu take stvari pripovedujejo, ker se s tem ne doseže drugega, kakor da se razpaljena človeška strast v srdu in sovraštvu še bolj razpase. To ni kritika, ki jo je upravičen vsak poslanec izvrševati, kajti bistvo kritike je, da hoče in da je tudi v stanu grajane razmere izboljšati. Ali misli poslanec dr. Pogačnik, da se bodo razmere, ki jih je grajal, zaradi tega izboljšale, ker jih je tako razburjenemu ljudstvu pripovedoval? Dalje mora biti kritika dobrohotna. Tudi tega pogrešamo v govoru dr. Pogačnika. Reklo se bo znabiti, da je ljudstvo upravičeno zvedeti, če se kaj takega zgodi. To je res! Zgodovino vojske naj ljudstvo pozna, — a zgodovino bo mogoče ljudstvu prav spoznati šele takrat, ko bo vojska končana in ko bo mogoče tudi nepristransko ugotoviti, kaj je resnica in kaj ne. Če je dr. Pogačnik trdil, da je bilo na tisoče in tisoče Hrvatov v Bosni brez preiskave postreljenih, je vprašanje, če so njegove številke resnične. Kdo je štel tiste tisoče, kako jih je dr. Pogačnik ugotovil, kako je dr. Pogačnik ugotovil, da so bili to res Hrvati. Vsa ta vprašanja so se objektivnemu poslušalcu vrivala. Kam to vodi? To vodi do brezmejnega strastnega sovraštva proti državi, ker ljudstvo težko razločuje med državo, vlado in vodilnimi organi. Ne odrekamo dr. Pogačniku, da je govoril v dobri veri, a stvar je prenevarna, da bi mogli molčati! Koliko navzočih bi po njegovem govoru še glasovalo za Jugoslavijo v okviru **habsburške monarhije?** — Iste slučaje, kot Lovro Pogačnik je navajal na liberalnem shodu v Ljubljani poslanec dr. Ravnihar. Dogovor, kaj naj se govori in kaj ne, je torej jasen. Mogoče je, da je vsled razburjenja radi umora v Sarajevu ravno v Bosni prišlo do ostrih nastopov proti Srbom, zakaj pa ogorčenja polna gospoda ne navaja slučajev, ko so Srbi nečloveško mučili avstrijske vojake?! O teh strašnih grozodetstvih, pri katerih so trpeli tudi slovenski sinovi pod hudo srbsko roko, pa ta gospoda **molči**. V tej enostranosti leži hujskanje! Ali izvršuje predsednik K. T. D. društvena pravila, ki mu nalagajo liste izdajati v avstrijskem duhu, ako ponatiskuje hujskaške govore?

Vitez Pogačnik ne da v liste, kaj je v Radovljici govoril. Ljudje, ki so poslušali, pa pravijo, da bi bilo jako zanimivo, če bi vitez to, kar je tam govoril, tako povedal, da bi tudi oni slišali, ki so od njega že drugačno govorjenje slišali. Torej, gospod vitez!

Kje je pes pokopan? Rodoljub s Koroške je dejal, da je našel, kje je pes pokopan. Dejal je: Starini upajo v zmago Avstrije, mladini pa v zmago entente. Ko je „Resnica“ to povedala, je vsled tega nastalo veliko razburjenje. Veste kaj, gospoda, kopljimo, pa bomo videli, da je tukaj pes pokopan.

Domoljub v Kalanovih rokah dolži Kmečko stranko in seveda dr. Šusteršiča, češ, da so potegnili z narodnimi nasprotniki, da naš narod dolže nezvestobe, in da ljubljanskemu knezoškofu podtikajo nedomoljubne namene. Prelat Kalan, na dan z dokazi. Domoljubovi bralci imajo pravico dokaze slišati. Ali je tako pisanje dostojno za prelata?

Vprašanje z dežele. Prijatelj nam piše: Danes je minulo 7 mesecev in 11 dni, kar so podali poslanci „Jugoslovanskega kluba“ v državnem zboru „jugoslovansko deklaracijo“. Vsi smo jo z veseljem pozdravili. Kdo je na Slovenskem, ki bi ne čutil nemškega neznošnega jarma; kdo bi ne sočustvoval z drugimi slovanskimi narodi v Avstriji,

ko jih vidi trpeti pred jarmom Nemcev in Madžarov. Ko je bila podana izjava bi pričakoval, da vodilni politiki načno vprašanje o ustroju jugoslovanske države. „Slovenec“ največji slovenski dnevnik ponavlja dan za dnem, da mora biti ljudstvo na jasnem. „Slovenec“, in kar ga ima A. Kalan v rokah, tudi „Domoljub“ poziva občine, društva, žene, dekleta, da v posebni izjavi pozdravijo deklaracijo, rohani nad občinami, ki ga ne poslušajo. A ne „Slovenec“, ne kateri izmed poslancev ne pove kako si misli jugoslovansko državo. Pri razmerah, ki jih je ustvaril „Slovenec“ trezno razmišljanje ni niti mogoče, ker ima vsak naroden greh, kdor le malo drugače misli kot urednik „Slovenca“ A. Kalan, ki pa sploh drugega ne misli, kakor samo, kako bi dr. Šusteršiča vrgel. Mislim, da me ne bo obsodil „Slovenec“, če vprašam, kateri bode skupni jezik v jugoslovanski državi. Pred tremi tedni sem se sešel z nekim gospodom. Govorila sva o tem. Povedal mi je tole: Ni dolgo tega, ko sem dobil slučajno v roke pismo, ki ga je pisal neki radikalni dijak še pred vojsko iz Prage svojemu tovarišu. V tem pismu je razvijal ta dijak svojemu prijatelju tele misli: „Slovenski jezik ni skupni jezik kakega naroda, ampak le neko narečje jugoslovanskega naroda. In kakor ne moremo zahtevati, da vsi Slovenci govorijo bohinski, ali pa kroparski dialekt tako ne smemo zahtevati, da vsi Jugoslovani govorijo slovenski. Jugoslovanski jezik je srbski jezik.“ Ta dijak takih misli ni dobil v svoji glavi, če se spomnimo na smer gibanja radikalnih dijakov v Pragi, in radikalcev in liberalcev pri nas. V skupni državi Slovencev, Hrvatov in Srbov bode treba skupnega naravnega jezika. Zato po mojih skromnih mislih tudi v jugoslovanski državi naš materni jezik ne bode prišel do tiste veljave, ki jo zasluži in katere ljudstvo pričakuje. Govori se sedaj le o jugoslovanskem narodu in jugoslovanskem jeziku. Ponižni deželan bi vprašal, če se nam bo še dovolila dalje naša slovenščina. Naj mi torej ne zameri „Slovenec“ in njegov urednik, če se nepoklicani iz dežele vtakne v to vprašanje in prosi odgovora.

Nekaj za kratek čas. „Slovenec“ od 15./I. prinaša iz Tržiča izjavo s 469 podpisi. Druga polovica izjave se glasi takole: „III. Tržičani obžalujejo razdor v S. L. S. ter izjavljajo, da ostanejo zvesti S. L. S. pod načelstvom prelata čast. gda. Andreja Kalana. IV. Izrekamo svojemu prezaslužnemu deželnemu poslancu gdu. dr. Gregoriču najpopolnejše zaupanje.“ Zvedeli smo, da je med temi 469 podpisi tudi oni gda. c. kr. notarja Matija Marinček-a, ki je svoj čas kot kandidat liberalne stranke nastopal proti drju Gregoriču. Nas srčno veseli, da ostane notar Marinček zvest S. L. S. pod prelatom Kalanom, enako, da ima neomejeno zaupanje v dr. Gregoriča. Enake duše so se našle! Prelatu Kalanu seveda čestitamo na tako zvestih pristaših S. L. S., kakor je notar Marinček. — Sedaj pa še resno besedo: Če prevdarimo, kako nepremišljeno je notar Marinček to celo izjavo podpisal, ko je čisto gotovo hotel samo I. in II. del podpisati, se razvidi, koliko vredni so podpisi na onih izjavah mladincev, kjer se blati in napada ter obsoja deželni glavar dr. Šusteršič.

Ljubljanskim krogom. Z dežele se nam piše: Ko presojam dogodke v naši stranki popolnoma nepristransko, podajam javnosti tele misli. Vsega tega prepira bi ne bilo, ko bi merodajni krogi v Ljubljani imeli razsodnost in ne bi poslušali samo ljubljanskih gospodov bodisi lajkov ali duhovnikov, ampak tudi naše zveste, stare somišljenike iz dežele. Tako se je pa ta ljubljanska kuga počasi in na tihem raznesla

po deželi in namenoma širila iz Ljubljane ven. S početka se je samo skrivnostno šepetalo: Nekaj ni prav, nekaj tli v Ljubljani — kaj pravzaprav, tega pa ni hotel nobeden povedati. Dobro se spominjam, kako je na tistem shodu v Ljudskem Domu javno vprašal tedanji načelnik, ker je gospod Janez Kalan napravil popreje nekaj „vorparlament“, da kdor ima kaj na srcu, naj javno in odkrito pove, pa so bili vsi tihi, le g. Janez se je oglasil, pa bi bilo bolje, če bi bil še on tihi. Na znanem shodu v deželni dvorcu so načelnik in drugi resni možje tako lepo skoro prosili, povejmo si drug drugemu možato, kaj ni prav — nič odgovora od opozicije ni bilo. Vse tiho — da ne bo razdor še večji, so rekli. Na tistem so delali neslane opazke, tako n. pr. prof. Remec, ko je govoril dr. Lampe: Ta govor se je pa Lampe doma naučil. Mislim, da se dr. Lampetu ni potreba nobenega govora doma naučiti, ampak vsi smo pričakovali govor iz ust Remca, pa ga ni bilo. Zakaj ne? Ker niso imeli nič povedati. Pač — v tisti slavni obtožnici smo brali, da so se godile gorostasne in najgorostasnejše reči! Kaj pa? Da par liberalnih učiteljev ni dobilo podpore — če je res seveda — in da nekdo ni dobil službe! Za take stvari se je šlo! In zato se je razbila vsa stranka in se — očistila. In zdaj imate razdor! Kdo ima vse to na vesti? Prav pravi dr. Zdešar: Gospodje molite! Opazovalec.

Kako se podpis pobraja. Dobivamo poročila, da ponekod nosijo pole za podpise okoli žensk in deklet in jim pravijo: Za pravo vero se gre. Drugod zopet hujskajo proti duhovnikom, ki so pristaši kmečke stranke, da so od vere odpadli. S takimi pretvezami se izsiljujejo od žensk podpisi, ki potem pridejo v „Slovenca“. Ali se taki ljudje ne zavedajo, da z nobeno rečjo ne morejo tako izpodkopati v ljudstvu spoštovanje do cerkve, kakor s takim počeljem? Kdaj bo konec temu škandaloznemu počelju, gospoda v Ljubljani?

„Slovenec“ napoveduje vojsko nebeškega kraljestva Avstriji. Nedavno je bil v Ljubljani pogreb za domovino slavno padlega slovenskega junaka stotnika Ženkota. V globoki žalosti so šli za pogrebom tega nadepolnega avstrijskega častnika njegovi blagi stariši in njegovi prijatelji. Vsem je bila duša zatopljena v spomin in molitev za pokojnika. Pokopaval je stotnika ljubljanski mladin. Ta je v „Slovenca“ povedal, da je bil v vozu zatopljen pri pogrebu v vse druge misli, nego v molitev. Spis katerega je v taki „molitvi“ za pokojnika priobčil v „Slovenca“, je najbitkeje zadel pokojnikove stariše. V „Slovenca“ so morali stariši brati, da je videl prenapeti mladina v vozu sedeti poleg sebe umrlega stotnika, ki mu je zaupal, „da je nebeško kraljestvo napovedalo vojsko Avstriji“. Ko so ljudje to kolobocijo v „Slovenca“ brali, so se smejali mladini in glavnemu uredniku Kalanu. Mi pa smo bili žalostni. In to naj bo politična reprezentacija K. T. D.?!

Ljubljanskim gospodom. Z dežele se nam piše: Pred Božičem sem dobil v roke „Vzajemnost“ v kateri neki gospod pozivlja duhovnike k edinosti, češ, da so gospodje v Ljubljani v središču, in natančneje informirani o vsem, torej smejo gospodom na deželi pouk deliti. Prišel mi je na misel sledeči dogodek: V jeseni l. 1915 sem prišel v Ljubljano po opravih, in grem opoldne v brezalkoholno gostilno obedovat. Sedem k mizi, kjer je bilo že več gospodov, pa vendar še prostor. Govorili smo o različnih stvareh. Bilo je že takrat na dnevnem redu to, kar so tedaj imenovali razpor med dr. Krekom in dr. Šusteršičem. Vendar o tem nisimo govorili. Ko smo tako govorili, pride k mizi neki ljubljanski gospod in za

njim neki gospod iz dežele. Ta gospod bi se rad malo informiral, zato zastavi ljubljanskim gospodom vprašanje: „No kako je kaj?“ (namreč o sporu). Ljubljanski gospod ga po strani pogleda, pa mu odgovori: „Ne vem kako, ko mi ni znano kakšni ste.“ „No jaz sem mladin.“ Šele potem je gospod govoril o „gravaminah.“ Pa ni zvedel ne dotični gospod, ne jaz, kakšna so ona „gravamina“, samo toliko sem zvedel, da jih imajo zbrane in napisane. Če je prišel duhovnik iz dežele v Ljubljano je slišal samo: „Šusteršič mora iti, Šusteršič je nemogoč“; zakaj mora iti, zakaj je nemogoč ni povedal nihče! Zato ponovim kar je že „Resnica“ pisala: če bi bili ljubljanski gospodje odkritosrčni do svojih sobratov na deželi in do vodstva stranke, bi sedaj k edinosti ne bilo treba pozivati, ker do nesloge ne bi prišlo. Ljubljana je tista bolna točka, odkoder prihaja vsa bolezen tudi na deželo. Reforma se mora pričeti v Ljubljani!

Iz Radovljice se nam poroča, da je prišlo tje od deželnega mesta za dobavo klavne živine 42 prašičev, a da razdelitev ni bila nepristranska. Ljudstvo se pritožuje, da so od aprovizacijskega odbora skrili najbolj pitane prešiče samo taki občani, ki so že sami pitali lastne prašiče in so že preskrbljeni z mastjo. Drugi reveži pa stojijo ob strani. Naj se naredi red pri aprovizaciji!

Z Bleda se nam piše: Veliko delo se je pred vojsko začelo za povzdigo Bleda in okolice. Velikanski vodovod, ki je pokazal ravno med vojsko svoj pravi blagoslov za Bled, električna luč in energija za zakurjavo in za domača dela — to so stvari, ki koristijo na eni strani vsemu ljudstvu, na drugi strani pa so tudi v čast naši deželni upravi, ki je vkljub velikanskim težavam, v boju z mogočnimi narodnimi in gospodarskimi nasprotniki izvajala te nprave. Kdo je danes še nasproten deželni elektrarni? To se je videlo, ko se je slišalo, da se ima na neko neutemeljeno pritožbo starih nasprotnikov deželne akcije električni obrat omejiti samo na vojaške objekte. Da bi sedaj ljudem vzeli električno luč, ko ni nikjer dobiti petroleja, da bi se sedaj morali ustaviti vsi motorji, ko ni nikjer druge sile dobiti? Kaj bi ljudstvo reklo? Seveda iz tega ni bilo nič, a pokazalo se je zopet, kdo dela v našo korist in za gospodarski napredek, kdo ga pa ovira. Seveda ima stvar tudi svojo bridko stran za one, ki teh dobrot niso postali deležni. Vojska je delo v sredi ustavila. Vodovod se je moral na Bledu končati in se ni mogel podaljšati v Ribno in okolico, kakor je nameravan. Baker in drugi material je vojaška uprava pobrala in se elektrika ne more napeljati še v druge kraje. To je dalo povod, da je neki dopisnik iz Ribnega v „Slovenca“ po krivici napadel može, ki so si pridobili velikih zaslug za naš kraj, ki so imeli in še imajo najboljšo voljo, delo nadaljevati, a preko vojnih razmer ne morejo. Ta dopisnik, ki se huduje, zakaj je pri njem tema, zakaj nima vodovoda, in zakaj se ne gradi cesta mimo Ribnega, se je obrnil samo na napačno adresu. Naj priporoči te zadeve jugoslovanskemu klubu, ki ima v delegacijah, koder je edino mesto za razgovor z vojaško oblastjo, svojega zastopnika v osebi dr. Korosca, in na svojega drž. poslanca, viteza Pogačnika, ki je c. in kr. podpolkovnik in kot tak z vojaškimi krogi v najtesnejši zvezi, in ta dva naj pokažeta svojo moč!

Socialni demokratje v Ljubljani se živahno gibljejo, med tem, ko tista takozvana „katoliška demokracija“ deluje le z napadi na dr. Šusteršiča. Na občnem zboru svojega izobraževalnega društva „Svoboda“ v Ljubljani so si socialni demokratje začrtali obširen delokrog. Ustanove skupno čitalnico in knjižnico. Socialna demokracija v

Ljubljani z vsakim dnem bolj napreduje. Je pač velika razlika med vsebino njihovih listov in „Našo Močjo“, ki je sedaj posvečena samo osebnemu kultu in osebnim napadom v nepopisni neumnosti.

Socialnodemokratski tisk. Socialni demokratje nameravajo pričetni izdajati lep-sloven in podučen mesečnik „Svobodni glasovi“. Za agitacijo v najširših vrstah naroda nameravajo izdajati štirinajstdnevnik. Sedaj imajo socialni demokratje že dnevnik „Naprej“, ki se tiska v 3000 izvodih in tednik „Delavec“, za strokovne organizacije, socialnodemokratski mladini pa nameravajo izdajati list „Demokracija“. Zanimivo je, da je na strankinem zboru socialne demokracije dejal poročevalec, da je sedaj posebno Kranjska ugodna za razširjenje socialnodemokratskega tiska. Socialni demokratje prirede „rdeč teden“ za razširjanje socialnodemokratskih časopisov. O takem „skupnem delu“, kakor ga hoče Kalanov „Slovenec“ socialni demokratje nočejo ničesar čuti.

Z Dolenjskega se nam piše: Čudna uganjka! Gospodje iz Ljubljane nam ukažejo, komu naj zaupamo, komu pa ne. Ukaz se glasi, da dr. Šusteršiču ne smemo zaupati, moramo pa zaupati profesorju Jarcu. Bodi gospodom v Ljubljani povedano, da se zaupanje ne da komandirati in da vsakega moža cenimo po njegovih delih in zaslugah. Naj Ljubljančani s svojo mestno gosposko in mladinsko politiko v Ljubljani pokažejo, kaj znajo, nas stare kmečke borilce, ki smo že kaj skusili v življenju, pa naj puste, da svojo politiko po svoji vesti peljemo! Vsakemu svoje! Bomo že videli, kam boste v Ljubljani na ta način prišli! Kmečka pravica na dan!

Ljubljančan ubit v Ameriki. Pri razstrelbi v Hastings Colo je ubilo 40 let staro Antona Požlepa iz Ljubljane, kjer zapuščala mater.

Knjiga Slovenca v angleškem jeziku. Bivši avstrijski konzul v Združenih državah dr. Josip Goričar, ki je, kakor znano svojo domovino izdal, je spisal v angleškem jeziku knjigo „Kako so nemški socialisti izdali socializem“.

Italijani v Ljubljani. V Ljubljani se sedaj na dan proda 7000 izvodov tržaškega laškega soc. dem. dnevnika „Lavoratore“.

Učiteljsko tiskarno naj zdaj duhovniki podpirajo! Kam smo prišli! Bili so časi, ko se je iz te tiskarne razlivala vsa gnojica in vse blato po Sloveniji. Duhovniki so jo ravno radi tega bojkotirali. To se smeje v pest stari Luka Jelenc, da bo poplačal z duhovskimi groši dolg tiskarne!

Največje mesto sveta ni več London, že ga je prekosil New York. Po najnovejšem štetju ima New York 7.300.000 prebivalcev, London pa „samo“ 7.200.000! Razlika tedaj ni velika, a ker ameriška mesta zelo hitro rastejo, ni dvoma, da bo New York kmalu London daleč prekosil. Vsako teh mest ima danes že prebivalstvo za nekaj več kot 14 kranjskih dežel! Poleg teh je še šest mest na svetu, ki imajo več kot dva miliona prebivalcev i. s. uvrščena po velikosti: Pariz, Berlin, Chicago, Petrograd, Tokio in Dunaj.

V proslavo Borojevića je sklenila postojnska občina ustanoviti sklad, ki bo nosil Borojevićevo ime. Iz te ustanove naj bi se podpisali ubožni dijaki.

Nadškof dr. Stadler je podaril veliko vsoto za dijaški srednješolski konvikt v Sarajevu.

Umrli je slavni slovanski zgodovinar dr. Konstantin Jireček. Bil je profesor na dunajski univerzi. Okoli leta 1881 ga je poklical bolgarski kralj v Bolgarijo, da uredi šolstvo in je bil nekaj časa bolgarski učni minister.

Baterija maščevanja in zinage — tako se naj imenuje baterija, ki jo na predlog vseučiliškega profesorja Tonellija v Rimu hočejo darovati armadi vojni hujskači iz zbirke, ki jo nabirajo v proslavo iredentovskega veleizdajalca Battistija. Če bi gospod profesor svoje junaštvo preizkusil v strelskem jarku mesto na katedru, bi bil manj pijan maščevanja in zinage.

Srbske nade. Po zagrebških gostilnah se peva „Srbije, vele, više nema, al kralj Peter samo drema“. Dalje pevajo Srbi, da ko se kralj Petar zbudi, vstane Srbija večja in močnejša. Kaj peva kralj Petar?

Bivši črnogorski vojni minister Rade Vešović, ki se je žilavo boril proti Avstriji in je skoro dve leti živel prav hajduško življenje, se je s svojo četo vdal našim vojakom. Na njegovo glavo je bilo že razpisanih 50.000 K nagrade. Sedaj je popolnoma pomiloščen, prost in svoboden.

Slovenec — mestni župan v Ameriki. V Rockdale Ill. so izvolili za mestnega župana Slovenca g. Antona Oberstarja.

Žalostna smrt v gozdu. V gozdu pri Saginawu Mich. v Ameriki so našli popolnoma segnito moško truplo. Po predmetih, ki so jih našli pri njem, so spoznali, da je mrtvec Anton Čarman iz Sore na Gorenjskem. Prišel je v Ameriko pred petimi leti. Nakrat se mu je omračil duh in je izginil. Umrli je gotovo vsled stradanja v gozdu.

Gospodarstvo.

Modro galico za škropljenje trt v l. 1918. bo oddajala c. kr. kmetijska družba kranjska vinogradnikom na Kranjskem po 370 K za kg z vsemi stroški vred na mestu, kjer se bo razdeljevala, toda brez vreče ali posode, ki jo mora vsakdo s seboj prinesiti. Galice se naravnost nikomur ne pošlje, ampak le potom priglasenih razdeljevalnic. Vsak kranjski vinogradnik ima pravico do 35 kg galice na ha ali 16 kg na oral vinograde, oziroma 3½ kg za vsakih 1000 trt. Galico je takoj pri naročitvi plačati. Nujno se priporoča zbrana naročila z denarjem vred nemudoma odposlati na kmet. družbo v Ljubljani, kajti letos pomladi bo promet na železnici silno težaven, vsled česar bo mogoče le dovolj zgodaj došla naročila pravočasno izvršiti. Podrobnosti o oddaji modre galice to leto vinogradnikom na Kranjskem so objavljene v uradnem glasilu kmetijske družbe „Kmetovalcu“, kjer je pa v dotični objavi na enem mestu tiskovna napaka glede cene, ki je enotna za celo deželo brez izjeme 370 za kg.

Monopol za umetna gnojila. Na mero-dajnih mestih se bavijo z vprašanjem, ali bi kazalo, da se vpelje trgovski monopol na umetna gnojila. Nameravajo se graditi nove velike tovarne za umetna gnojila.

„Gruda“ se zove nova trgovska družba, ki se snuje na Dunaju, da vzame v roke kupčijo s kmetijskimi pridelki in potrebščinami. K nji pristopajo kot članice vse velike kmetijske korporacije. Pravi se, da ko se enkrat združijo državne centrale, dobijo promet v roke kmetijske družbe. Samo da bi se „Gruda“ iznebila popolnoma centralističnega duha in poslovala popolnoma strokovno in trgovsko.

Kaj bo z obleko? To je sedaj najtežja skrb. Blaga ni dobiti, dasi se trdi, da imajo ponekod še skrite zaloge blaga iz predvojnih časov. Tega ne bo veliko, ampak če se dožene, da je še kaj takega blaga skritega iz namena, da se dosežejo neprimerno ogromni vojni dobički, je tako podjetje vredno najhujše obsodbe. Sukanca ni več dobiti. Niti gumba si kmalu ne bomo mogli več prišiti. Krojači ne morejo delati, ker niti za najvišje cene ni dobiti blaga in ni sukanca za šivanje. Če se suknja oguli, jo obrnimo! A to

gre le, če imaš s čem šivati. Zato je prva potreba sedaj, da se dobi sukanec.

Svet za prehrano je pred nekaj meseci sklenil, da se ne sme krmiti divjačina, ampak da vsa krmila dobi samo goveja živina. C. kr. urad za prehrano se pa tega ni držal, ampak je dopustil še dalje, da so s senom krmili visoki gospodje svoje jelene. Vsled tega je dunajski krščanski socialc Kunšak izstopil iz sveta za prehrano.

Novi vozni red na držav. železnica, ki je stopil v veljavo dne 21. januarja, ima namen, da se hrani premore. Omejitev vlakov se je zgodila za celo državo po enotnih načelih. Proti lanskemu letu se bo prihranilo 24%, proti sedanjemu stanju 12% osebnih vlakov. Vsled tega se bo porabilo manj proti lanskemu letu za 1000. proti 1. jan. 1918 pa za 400 ton manj premoga.

Italijansko vino — na Nemško. Dunajski vinarski list poroča, da so v Italiji zaplenili 6 milijonov hektolitrov vina, ki so ga skoro vsega izvozili na Nemško.

Javne zgradbe med vojsko. Pred začetkom vojske se je pričelo z zgradbo raznih cest, vodovodov itd. Takoj, ko je izbruhnila vojska, so se te zgradbe morale ustaviti in deloma nedovršene čakajo boljših časov. Nadaljevanje je nemogoče, ker ni le vse tehnično osobe z delavnimi silami, ampak, tudi ves material za civilne zgradbe sploh nedosegljiv. Vojaštvo gradi samo tiste stvari, ki jih samo potrebuje iz svojih strateških namenov. Drugo sedaj žal počiva, in tudi pred vojsko narejeni proračuni ne bodo več držali, ker so šle vse cene silovito kvšku. Po povratku normalnih razmer bo treba ustanoviti nov program za javne in za kmetijsko izboljševalne zgradbe na podlagi novega položaja.

Gozdnim veleposestnikom. Iz raznih krajev dežele se nam poroča, da se gozdni veleposestniki prav nič ne ozirajo na potrebe kmečkih živinorejcev, dasi jim je to po vladni naredbi ukazano. Sedaj med vojsko ob groznem pomanjkanju krme se ima gozd umakniti paši in se mora listje dati za nastiljo. Slišimo o graščinskih valptih, ki delajo kmetom, ki so obdani od graščinskih gozdov, največje težave. To ni patriotično od takih gospodov, ki bi morali sedaj dajati dober zgled, ne pa ljudstva razburjati s svojevoljno sitnostjo.

Ladjedelnica v Primorju. Ker je vojska pokončala toliko ladij, bo predpogoj za trgovino in za dovoz blaga preko morja dovolj prostora v ladijah. Vse trgovske zveze in pogodbe ne bodo veliko pomagale prva leta po vojski, ako pa ne bo na razpolago dovolj ladij. Zato se ob ača že sedaj velika pozornost ladjedelništvu. Najmočnejši denarni zavodi se pečajo s tem vprašanjem. V Primorju se snuje v ta namen družba in banke se jako zanimajo za to vprašanje.

Drage gosi. Na zagrebškem trgu je prodala kmetica pitano gosko za 140 K. Kupovalke so zabavljale, dokler ni prišla neka gospa, ki je tako ceno plačala.

Pravica pri rekvizicijah. Ubožni ljudje se pritožujejo, da se neenakomerno postopa pri rekvizicijah, da se nekaterim čez mero jemlje, pred nekaterimi mogočnjaki pa se pravica ustavi. Slišimo o nekem grofu, ki je zahteval kar mlevsko karto za 90 oseb, in ker je župan po pravici dejal, da je to zloraba, ker nikoli toliko ljudi ni imel za prehraniti, se je pritoževal. Ravno visoki gospodje, ki hočejo pred državo vse veljati, se najbolj upirajo kaj dati, med tem ko revež s težkim srcem molče da zadnje, kar ima. Tu mora vladati splošna enakost in pravičnost.

Glistavost konj. Zelo uspešno a povsem neškodljivo sredstvo zoper glistavost posebno mladih konj je sledeče: zmešaj 1 kg glavberjeve soli, 0,6 kg sode, 0,4 kg kuhinjske

soli in 0'4 kg stolčenih brinjevih jagod. Od te mešanice pridaj vsakemu krmljenju 1 žlico in to skozi 8 dni. Po 7 dneh prenehaj za 8 dni in potem zopet nadaljuj s krmljenjem mešanice. Poznano dobro sredstvo zoper glistavost je tudi korenje.

Nekaj o vojnih stroških. Dosedaj traja vojska že 41 mesecev. V teh mesecih znašajo stroški za vojne namene in za podpore družin vpoklicanih družinskih očetov v Avstro-Ogrski 70, v Nemčiji 124, na Angleskem 156, na Francoskem 96, na Ruskem 83, v Italiji 32 in v Zveznih državah Amerike 20 milijard. (1 milijarda = 1000 milijonov.) Vsega skupaj je tedaj plačalo šest glavnih velesil skoro 600 milijard. V teh ogromnih svotah pa ni všteta škoda, ki so jo napravila vojna opustošenja v deželah neposredno prizadetih od vojne. Koliko cve-

točih in rodovitnih pokrajin je bilo uničenih, koliko mest in vasi ali popolnoma ali vsaj deloma razrušenih! Veliko vojnih izdatkov se je sicer porabilo za zgradbo novih tovarnen, cest, mostov in raznih drugih naprav, ki so z vojno v zvezi, a bodo po vojni vseeno ohranile svojo vrednost. V tem oziru se škoda povzročena vsled ogromnih vojnih izdatkov res nekoliko zniža. Ali čeprav ves denar ni bil proč vržen, ostane vendar vsem državam, naši kakor drugim, ogromno breme dolgov, za katere bo treba plačevati obresti in jih o določenem času vrniti. Kako se bo to izvršilo, tega danes ne ve nihče. Finančniki imajo tu rešiti naloge, kakor jih niso imeli še nikdar poprej. Tudi če se vojska skoro konča, bomo morali v Avstriji na leto izdati dobre štiri milijarde kron, za vsakoletno obrestovanje obligacij. Vendar

pa nameravajo en del dolgov odplačati z enkratno oddajo od premoženja, ki bo trdo zadela vse davkoplačevalce. Koliko bo znašala ta enkratna oddaja od premoženja, se danes tudi še ne ve. Sploh se vprašanje, kako bo država uredila povračilo v vojni narejenih dolgov, in vse kar je s tem v zvezi, ne da rešiti kar na enkrat. Za to bo treba več časa. Kajti če hoče država svoje dohodke v tej meri zvišati, kot je to postalo potrebno vsled ogromnih novih izdatkov, se mora predvsem davčna moč prebivalstva dvigniti. Za to pa je zopet potrebno sedanje cene spraviti v sklad z resnično vrednostjo blaga. Vse te stvari so važne za kmeta. Kmet bo moral gledati, da pri ureditvi teh nad vse važnih gospodarskih vprašanj pride njegov glas na merodajnih mestih do veljave. Če ne bo tepen.

Kupijo se
„Jurčičevi zbrani spisi“.

Ponudbe na upravo „Resnice“

Kupi se
različno poljsko orodje

**lopatе, plugi, motike
konjska oprava itd.**

Ponudbe na upravo „RESNICE“.

Kupi se
**gradbeni material vsake vrste
po najboljših cenah.**

Ponudbe na upravo „RESNICE“.

Iščejo se
**odeje za kritje železniških voz,
vreče vsake vrste, vrvi, motvoz,**

Ponudbe na upravo „RESNICE“.

Kranjska deželna banka v Ljubljani.

Najvarnejše in najugodnejše se naloži denar v pupilarnovarnih 4½% zastavnih listih in 4½% komunalnih zadolžnicah Kranjske deželne banke. Letne obresti čistih 4½% brez odbitka kakršnegakoli davka.

Daje **hipotekarna** in **komunalna** posojila. Sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun pod najugodnejšimi pogoji.

ILIRSKA BANKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica št. 1.

==== izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje =====

financira vojaške dobave in aprovizacijske kupčije. — Daje predujme na blago. — Eskomp-tira menice, fakture in terjatve. — Pospešuje trgovino, industrijo ter uvoz in izvoz. — Vloge na knjižice obrestuje po 4%. — Vloge na tekoči račun po dogovoru.

Zadružna tiskarna v Ljubljani

r. z. z o. z.

naznanja, da je svoj obrat preselila iz dosedanjih prostorov na **Starem trgu št. 19**, v prostore bivše tiskarne Dragotina Hribarja, zadnji čas „Zvezna tiskarna“

na Dunajsko cesto šte. 9.